

## **Wybrane problemy związane z ochroną danych osobowych w kontekście prowadzenia badań naukowych**

### **1. Wstęp**

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych; dalej: „RODO”)<sup>1</sup> ustanawia przepisy o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych zakresem swojego zastosowania obejmując również przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych. RODO nadaje osobom, których dane są przetwarzane, szeroki katalog praw, nakładając jednocześnie szereg obowiązków na administratorów tych danych. Przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych uwarunkowane jest jednak licznymi odstępstwami od ogólnych reguł tego rozporządzenia. Ich wprowadzenie przez europejskiego legislatora uzasadnić można przede wszystkim tym, że

---

<sup>1</sup> Dz.U.UE.L.2016.119.1 z dnia 2016.05.04.

prorowadzenie badań leży w interesie publicznym. Szczególne regulacje w zakresie przetwarzania danych osobowych do celów badań naukowych obejmują między innymi podstawy prawne tego przetwarzania, obowiązki informacyjne czy obowiązki administratora związane z zastosowaniem zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych. Co więcej, w swoim art. 89 RODO dla państw członkowskich przewiduje możliwość uregulowania w prawie krajowym wyjątków od praw przysługujących osobom, których dane są przetwarzane. Polski ustawodawca z tej możliwości skorzystał i taką szczególną regulację wprowadził przede wszystkim w art. 469a i n. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: „Prawo o szkolnictwie wyższym”)<sup>2</sup>.

Celem niniejszego artykułu jest omówienie najważniejszych zasad związanych z przetwarzaniem danych osobowych do celów badań naukowych oraz wątpliwości związanych z interpretacją przepisów prawa w tym zakresie.

## **2. Pojęcie badań naukowych na gruncie RODO**

Zgodnie z treścią motywu 159 preambuły RODO, pojęcie badań naukowych należy na gruncie rozporządzenia rozumieć szeroko. Pojęcie to obejmować

---

<sup>2</sup> Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.

ma przykładowo: rozwój technologiczny i demonstrację, badania podstawowe, badania stosowane, badania finansowane ze środków prywatnych, badania prowadzone w interesie publicznym w dziedzinie zdrowia publicznego. Można więc zauważyć, że na gruncie rozporządzenia za badania naukowe można uznać zarówno badania prowadzone ze środków prywatnych, jak i publicznych, a także badania wykonywane z nastawieniem na opracowanie nowych produktów czy komercjalizację, jak i wykonywane bez takiego celu. Jednak pojęcia badań naukowych RODO nie definiuje.

Wskazówek do interpretacji pojęcia badań naukowych na gruncie polskiego porządku prawnego dostarcza ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 4 ust. 2 tej ustawy, badania naukowe są działalnością obejmującą:

- 1) badania podstawowe rozumiane jako prace empiryczne lub teoretyczne mające przede wszystkim na celu zdobywanie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- 2) badania aplikacyjne rozumiane jako prace mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń.

Ponadto, zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, badania naukowe i prace rozwojowe prowadzi się w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych. Klasyfikacja dziedzin nauki i dyscyplin naukowych przedstawiona została zaś w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych<sup>3</sup>. Prowadzone działania powinny więc klasyfikować się do ujętych w tym rozporządzeniu dziedzin nauki lub dyscyplin naukowych, aby móc uznać je za badania naukowe na gruncie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Do rozumienia pojęcia badań naukowych odniosła się również Grupa Robocza Art. 29<sup>4</sup>, która wskazała, że na gruncie RODO „pojęcia tego nie można rozciągać poza jego powszechne znaczenie; w tym kontekście badania naukowe oznaczają projekt badawczy zorganizowany zgodnie z odpowiednimi normami metodycznymi i etycznymi w danym sektorze oraz zgodnie z dobrymi

---

<sup>3</sup> Dz.U. z 2018 r. poz. 1818.

<sup>4</sup> Grupa robocza ds. ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych, powołana na mocy art. 29 Dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych jako niezależny podmiot o charakterze doradczym. Grupa ta została rozwiązana 25 maja 2018 roku a w jej miejsce została powołana Europejska Rada Ochrony Danych.

praktykami”<sup>5</sup>. Uwagę należy zwrócić także na to, że na gruncie RODO rozróżnione zostały pojęcia „badań naukowych” oraz „badań historycznych”. Jak zauważono w doktrynie prawa, zabieg taki prowadzi powstania do wątpliwości, czy „badania naukowe to badania realizowane jedynie przez naukowców (pracowników instytucji naukowych), a badania historyczne mogą nie mieć charakteru naukowego”<sup>6</sup>.

### **3. Administrator danych osobowych**

Jedną z najbardziej kluczowych kwestii związanych z przetwarzaniem danych osobowych jest prawidłowe określenie ról poszczególnych podmiotów w to zaangażowanych, w tym przede wszystkim wskazanie administratora danych osobowych. Zgodnie z art. 4 pkt. 7 RODO, "administrator" oznacza osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych. W przypadku przetwarzania danych osobowych do celów badań

---

<sup>5</sup> Grupa Robocza Art. 29, *Wytyczne dotyczące zgody na mocy rozporządzenia 2016/679*, Przyjęte dnia 28 listopada 2017 r., Ostatnio zmienione i przyjęte dnia 10 kwietnia 2018 r., 17/PL WP259 rev.01.

<sup>6</sup> P. Fajgielski, Art. 89. [w]: *Komentarz do rozporządzenia nr 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*, [w:] *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*. Wolters Kluwer Polska, 2018.

naukowych przez osobę będącą pracownikiem uczelni, zatrudnioną zgodnie z art. 117 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym na podstawie umowy o pracę, mimo pewnego zakresu swobody przysługującego temu pracownikowi w określaniu celów i sposobów prowadzenia przez niego badań naukowych, przyjęć należy, że administratorem danych osobowych będzie uczelnia. Zgodnie z art. 115 ust. 1 pkt. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, prowadzenie badań naukowych jest obowiązkiem pracownika uczelni, ma więc on ograniczoną swobodę w podejmowaniu decyzji w zakresie przystąpienia do realizacji takich badań. Dodatkowo na podstawie art. 48 ustawy uczelnia jest zobowiązana do zapewnienia warunków (w tym infrastruktury), niezbędnych do prowadzenia badań naukowych, posiadając przy tym możliwość kształtowania tych warunków - np. wyboru stosowanego oprogramowania, sprzętu, zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych (w tym dotyczących przetwarzania danych osobowych). Swoboda pracownika uczelni prowadzącego badania naukowe w zakresie wyboru celów i środków przetwarzania danych osobowych jest więc ograniczona. Zauważyć ponadto należy, że przyjęcie odmiennej interpretacji (tj. stawiającej pracownika uczelni w roli administratora danych osobowych), prowadzi będzie do licznych problemów związanych z zastosowaniem

przepisów z zakresu ochrony danych osobowych, a więc i osłabienia ochrony przysługującej osobom, których dane są przetwarzane. Uczelnia posiada bowiem strukturę organizacyjną, w ramach której wdrożono już wcześniej odpowiednie zabezpieczenia i regulacje w zakresie przetwarzania danych osobowych, powołano inspektora ochrony danych itd. Przerzucenie więc tych zadań na pracownika w związku z wykonywaniem przez niego badań naukowych, mogących wiązać się z przetwarzaniem danych osobowych bardzo licznej grupy osób, będzie nieefektywne z punktu widzenia zastosowania przepisów prawa z zakresu ochrony danych osobowych. W związku z tym, w przekonaniu autorki niniejszego artykułu, w przypadku prowadzenia badań naukowych przez pracownika uczelni należy uznać, że administratorem danych osobowych będzie co do zasady uczelnia. Oczywiście nie wyklucza to wystąpienia innych sytuacji, w których to naukowiec będzie posiadał pełną swobodę w określaniu celów i sposobów przetwarzania danych osobowych, albo będzie te decyzje podejmował wspólnie z jednostką, której podlega. W takim wypadku sam naukowiec będzie administratorem danych osobowych, albo naukowiec wraz z jednostką będą współadministratorami tych danych.

W przyjętym powyżej modelu, w którym to uczelnia jest administratorem danych osobowych, pracownik

naukowy wykonujący badania będzie osobą upoważnioną w rozumieniu art. 29 RODO. Będzie przetwarzał owe dane z upoważnienia administratora i na jego polecenie. To na uczelni spoczywać będzie odpowiedzialność za zgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych w ramach prowadzonych przez naukowca badań naukowych - sam naukowiec na gruncie RODO nie będzie zaś ponosił odpowiedzialności, będzie on jednak odpowiedzialny wobec uczelni jako pracodawcy zgodnie z kodeksem pracy. Przy tym jednak w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym polski ustawodawca odszedł od ogólnej zasady przyjętej w RODO, zgodnie z którą to na administratorze spoczywają obowiązki realizacji praw osób, których dane są przetwarzane. Ustawodawca przesądził tym samym w art. 469a, że obowiązek wynikający z realizacji żądania sprostowania danych z art. 16 RODO wykonuje ten sam podmiot, który pozyskał dane od osoby, której one dotyczą. Biorąc pod uwagę, że często to sam naukowiec pozyskuje dane do swoich badań, to on będzie odpowiedzialny za realizację tego żądania.

#### **4. Podstawa prawna przetwarzania danych osobowych**

Do przetwarzania danych osobowych w celach prowadzenia badań naukowych zastosowanie znajdują przede wszystkim dwie podstawy prawne – zgoda osoby,



której dane dotyczą (art. 6 ust. 1 lit. a RODO) oraz uzasadnione interesy administratora (art. 6 ust. 1 lit. f RODO).

W zakresie zgody na przetwarzanie danych osobowych, europejski prawodawca w motywie 33 preambuły RODO zauważył, że w momencie pozyskiwania danych osobowych do celów prowadzenia badań naukowych nie zawsze znane są cele tych badań, dlatego osoby, których dane dotyczą, powinny móc wyrazić zgodę na niektóre obszary badań naukowych (o ile badania te są zgodne z uznanymi normami etycznymi w zakresie badań naukowych). Osoby, których dane dotyczą, powinny móc wyrazić zgodę na niektóre tylko obszary badań lub elementy projektów badawczych, o ile umożliwia to zamierzony cel. Zgoda na przetwarzanie danych osobowych do celów prowadzenia badań naukowych powinna spełniać wszystkie wymogi przewidziane w RODO, w szczególności te wskazane w art. 7. Zgodnie z wytycznymi Grupy Roboczej dotyczącymi zgody na przetwarzanie danych osobowych w motywie 33 przewidziano wyjątek, w stosunku do projektów badań naukowych, dla których szczegółowych celów przetwarzania danych nie można z góry określić, zgodnie z którym cel badań można opisać bardziej ogólnie. Nie może jednakże przy tym dochodzić do obejścia zasadniczej zasady szczegółowego określenia celów, dla osiągnięcia

których prosi się o zgodę daną osobę. Jeśli określenie celów prowadzonych badań na etapie pozyskiwania zgody nie jest możliwe, administrator może pozyskiwać takie zgody np. systematycznie, na poszczególne etapy badań, których cele są już znane. Zgodnie z wytycznymi Grupy Roboczej Art. 29, brak uszczegółowienia celu można zrekompensować również poprzez udostępnienie do wglądu kompleksowego planu badawczego osobom, których dane dotyczą, jeszcze zanim wyrażą one zgodę<sup>7</sup>.

Kolejną podstawą przetwarzania danych osobowych do celów prowadzenia badań naukowych może być, zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. f RODO, realizacja uzasadnionych interesów administratora danych. Przy tym, nawiązując do wytycznych Grupy Roboczej Art. 29, prawnie uzasadnione interesy administratora lub stron trzecich muszą być wyważone względem interesów związanych z podstawowymi prawami i wolnościami osoby, której dane dotyczą. Konieczne jest więc przeprowadzenie tzw. testu równowagi<sup>8</sup>. Jednym z elementów testu jest ocena, czy interes administratora danych jest podporządkowany podstawowym prawom i wolnościom osoby, której dane dotyczą. Jak słusznie wskazuje Z. Warso, dla oceny wagi uzasadnionego

---

<sup>7</sup> Grupa Robocza Art. 29, *ibidem*.

<sup>8</sup> Opinia 6/2014 w sprawie pojęcia prawnie uzasadnionych interesów administratora danych na mocy artykułu 7 dyrektywy 95/46/WE, przyjęta w dniu 9 kwietnia 2014 r., 844/14/EN WP 217.

interesu administratora znaczenie ma zarówno fakt, iż przetwarzanie danych może być niezbędne dla korzystania z wolności nauki stanowiącej prawo podstawowe zagwarantowane m.in. w art. 13 Karty Praw Podstawowych, jak również to, że postęp naukowy leży w interesie publicznym<sup>9</sup>.

W kontekście podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych do celów prowadzenia badań naukowych zwrócić należy uwagę na szczególną regulację RODO w tym zakresie. Zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. b RODO, dalsze przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych nie jest uznawane, w myśl art. 89 ust. 1, za niezgodne z pierwotnymi celami. Oznacza to, że dane osobowe zebrane wcześniej w konkretnych, niezwiązanych z badaniami naukowymi celach, mogą być następnie dalej przetwarzane - ale tym razem do celów badań naukowych. Ma to mieć miejsce bez konieczności wykazywania się przez administratora szczególną podstawą prawną do ich prowadzenia, tj. w szczególności bez konieczności pozyskiwania odrębnej zgody czy legitymowania się uzasadnionym interesem w rozumieniu RODO.

Odrębną podstawę przetwarzania należy wskazać również dla danych osobowych tzw. szczególnych

---

<sup>9</sup> Z. Warso, *Przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych w świetle Ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych*, [w:] red. A. Białek, M. Wróblewski, *Wybrane aspekty praw człowieka a bioetyka*, Warszawa 2016, s. 43 i n.

kategorii, które w badaniach naukowych występują stosunkowo często. Chodzi tu w szczególności o dane dotyczące zdrowia, pochodzenia rasowego lub etnicznego, religii czy orientacji seksualnej. RODO wprowadza ogólną zasadę zakazu przetwarzania tego typu danych osobowych, od której przewidziane są jednak wyjątki. Zgodnie z art. 9 ust. 2 lit. j RODO przetwarzanie tych danych jest możliwe, jeśli jest ono niezbędne do celów badań naukowych, a także jeśli nie naruszają one istoty prawa do ochrony danych i przewidują odpowiednie, konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów osoby, której dane dotyczą. Wyjątek od tego zakazu przewidziany został również w art. 469b ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym w zakresie niezbędnym do prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych dopuszcza się przetwarzanie danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz przetwarzanie danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby, pod warunkiem jednak, że publikowanie wyników tych badań i prac następuje w sposób uniemożliwiający

identyfikację osoby fizycznej, której dane zostały przetworzone.

## **5. Zasady przetwarzania danych osobowych**

Co do zasady RODO nie określa szczegółowych reguł czy wytycznych w zakresie zabezpieczenia przetwarzania danych osobowych. Wyboru zabezpieczeń dokonuje administrator w taki sposób, aby dostosowane zostały one między innymi do zmieniającej się technologii czy uwarunkowań prowadzonej przez niego działalności, z uwzględnieniem jednocześnie skuteczności tej ochrony. Jednakże w przypadku przetwarzania danych osobowych do celów badań naukowych europejski prawodawca w art. 89 ust. 1 RODO kładzie szczególny nacisk na poszanowanie zasady minimalizacji danych. Zgodnie z tą zasadą dane osobowe powinny być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego tylko, co jest dla celów, dla których zostały przetworzone, niezbędne. Jako przykładowy środek zabezpieczenia przetwarzania danych osobowych w tym zakresie wskazano w art. 89 ust. 1 RODO pseudonimizację. Polega ona na przetworzeniu danych osobowych w taki sposób, by bez użycia dodatkowych informacji nie można ich było już przypisać tej konkretnej osobie, której dane dotyczą - pod warunkiem, że takie dodatkowe informacje są przechowywane osobno i są objęte środkami technicznymi

i organizacyjnymi uniemożliwiającymi ich przypisanie zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej<sup>10</sup>.

Znacznie bardziej szczegółowo zasady zabezpieczenia przetwarzania danych osobowych do celów badań naukowych określił polski prawodawca w art. 469b ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z tą regulacją, przy przetwarzaniu danych osobowych administrator danych wdraża odpowiednie zabezpieczenia techniczne i organizacyjne praw i wolności osób fizycznych, których dane osobowe są przetwarzane - w szczególności przez pseudonimizację albo szyfrowanie danych, nadawanie uprawnień do ich przetwarzania minimalnej liczbie osób niezbędnych do prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, kontrolę dostępu do pomieszczeń, w których przechowywane są dokumenty zawierające dane osobowe, oraz opracowanie procedury określającej sposób zabezpieczenia danych. Jednocześnie, zgodnie z art. 496b ust. 4 ww. ustawy, niezwłocznie po osiągnięciu celu badań naukowych lub prac rozwojowych dane te poddaje się anonimizacji.

## **6. Prawa osób, których dane dotyczą**

Europejski prawodawca zdecydował się na wprowadzenie szeregu wyjątków w zakresie możliwości

---

<sup>10</sup> Art. 4 pkt. 5 RODO.

realizacji praw osób, których przetwarzane dane dotyczą. Takim wyjątkiem jest przede wszystkim przypadek wprost wymieniony w art. 14 ust. 5 lit. b RODO. Sytuacją umożliwiającą skorzystanie ze zwolnienia w zakresie realizacji obowiązku informacyjnego, jest przypadek gdy jego realizacja okazuje się niemożliwa lub wymagałaby niewspółmiernie dużego wysiłku. Ponadto, zgodnie z art. 17 ust. 3 lit. d RODO, wyłączona została możliwość skorzystania z prawa do usunięcia danych przez osoby, których dane są przetwarzane do celów badań naukowych, o ile prawdopodobne jest, że prawo, o którym mowa w ust. 1, uniemożliwi lub poważnie utrudni realizację celów takiego przetwarzania. W pewnym zakresie ograniczono również możliwość skorzystania przez te osoby z prawa do sprzeciwu – na mocy art. 21 ust. 6 RODO prawo to jest wyłączone, jeśli badania naukowe są realizowane w interesie publicznym.

Oprócz powyżej wskazanych wyjątków, w art. 89 ust. 2-3 RODO wprowadzono możliwość ograniczenia przez prawodawców krajowych dopuszczalności realizacji także innych praw osób, których dane są przetwarzane do celów badań naukowych. Polski ustawodawca skorzystał z tej możliwości i w art. 469b ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym postanowił, że do przetwarzania danych osobowych m.in. przez uczelnie do celów badań naukowych i prac rozwojowych wyłącza się stosowanie

przepisów art. 15 (prawa dostępu), art. 16 (prawa do sprostowania danych), art. 18 (prawa do ograniczenia przetwarzania) i art. 21 (prawa do sprzeciwu) RODO. Przesłanką wyłączającą zastosowanie wskazanego przepisu RODO jest wysokie prawdopodobieństwo, że prawa określone w tych przepisach uniemożliwią lub poważnie utrudnią realizację celów badań naukowych i prac rozwojowych, a także jeżeli wyłączenia te są konieczne do realizacji wskazanych celów. Przesłanka zastosowania powyższych wyłączeń jest przy tym tak nieostro sformułowana, że umożliwia ich zastosowanie niemal w każdym przypadku. O ile bowiem można domniemywać, że realizacja wyżej wymienionych praw przez jedną z wielu osób, których dane są przetwarzane, nie wpłynie na możliwość realizacji badań naukowych, o tyle skorzystanie przez dużą część tych osób przykładowo z prawa do ograniczenia przetwarzania - już tak. Tak określone przez ustawodawcę wyłączenie powoduje w przekonaniu autorki niniejszego artykułu znaczące osłabienie ochrony praw osób, których dane są przetwarzane do celów badań naukowych.

## **7. Podsumowanie**

Jak wykazano w niniejszym artykule, przepisy dotyczące ochrony danych osobowych w sposób szczególny traktują przetwarzanie tych danych do celów



badania naukowych. Szczególna pozycja tego rodzaju operacji przetwarzania uzasadniana jest realizacją celów leżących w interesie publicznym - takich jak na przykład postęp technologiczny. Ta szczególna pozycja przejawia się między innymi w znaczącym osłabieniu praw osób, których dane są przetwarzane, a także we wzmocnieniu pozycji administratora danych (w roli którego najczęściej wystąpi instytucja badawcza). Można jednak zauważyć, że na gruncie polskiej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, znaczące ograniczenie praw osób, których dane dotyczą zostało w pewnym stopniu zrównoważone poprzez wprowadzenie szczegółowych regulacji dotyczących zasad zabezpieczenia przetwarzanych danych. Można więc domniemywać, że w ten sposób ustawodawca dążył do ustanowienia pewnego rodzaju standardu zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych stosowanych przez instytucje prowadzące badania naukowe, wskazując tym samym na minimalne rekomendowane zabezpieczenia.

Przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych to przetwarzanie charakteryzujące się szeregiem specyficznych cech, przez co możliwe będzie występowanie na tym polu pewnych wątpliwości interpretacyjnych - związanych między innymi z określeniem administratora danych osobowych. Wydaje się jednak, że na obecnym etapie najważniejszym czynnikiem pozwalającym na przetwarzanie danych

osobowych do celów badań naukowych w sposób zgodny z prawem i zabezpieczający prawa osób, których dane dotyczą, są szkolenia i przekazywanie wiedzy w tym zakresie naukowcom prowadzącym te badania. Należy rekomendować wprowadzenie obowiązkowych szkoleń z tego zakresu przez uniwersytety i inne instytucje badawcze dla pracowników przeprowadzających badania.

## **Bibliografia:**

### **Literatura:**

Grupa Robocza Art. 29, *Wytyczne dotyczące zgody na mocy rozporządzenia 2016/679*, Przyjęte dnia 28 listopada 2017 r., Ostatnio zmienione i przyjęte dnia 10 kwietnia 2018 r., 17/PL WP259 rev.01

Warso Z., *Przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych w świetle Ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych*, [w:] red. A. Białek, M. Wróblewski, *Wybrane aspekty praw człowieka a bioetyka*, Warszawa 2016

Fajgielski P., *Komentarz do rozporządzenia nr 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*, [w:] *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, 2018

Bielak-Jomaa E., *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Wolters Kluwer 2016

Sakowska-Baryła M., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, CH Beck 2018

Opinia 6/2014 w sprawie pojęcia prawnie uzasadnionych interesów administratora danych na mocy artykułu 7 dyrektywy 95/46/WE, przyjęta w dniu 9 kwietnia 2014 r., 844/14/EN WP 217

Dz.U. UE.L.2016.119.1 z dnia 2016.05.04

Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.

Dz.U. z 2018 r. poz. 1818

### **Wykaz skrótów:**

RODO - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.U.UE.L.2016.119.1 z dnia 2016.05.04)

Prawo o szkolnictwie wyższym - ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.)